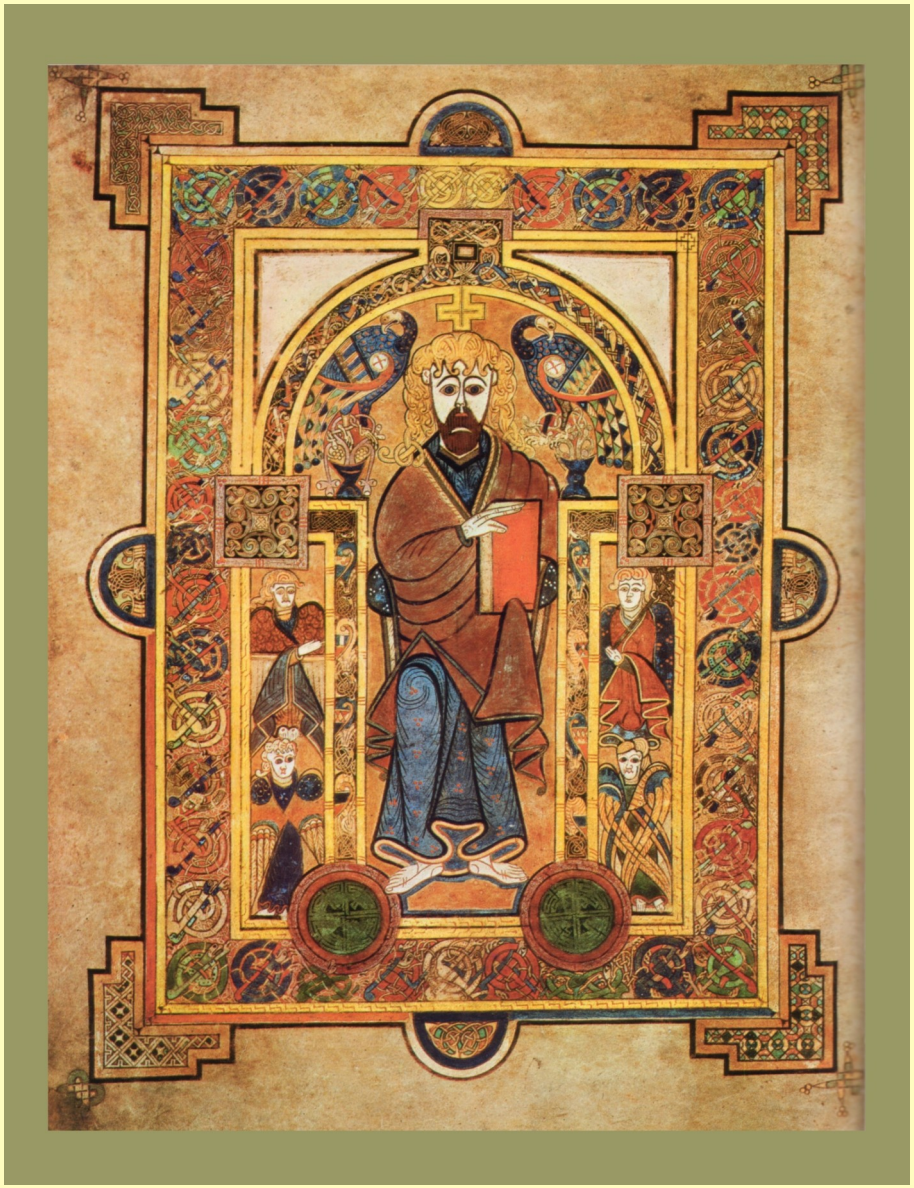

Tabliczka gliniana zapisana pismem klinowym

STAROŻYTNOŚĆ

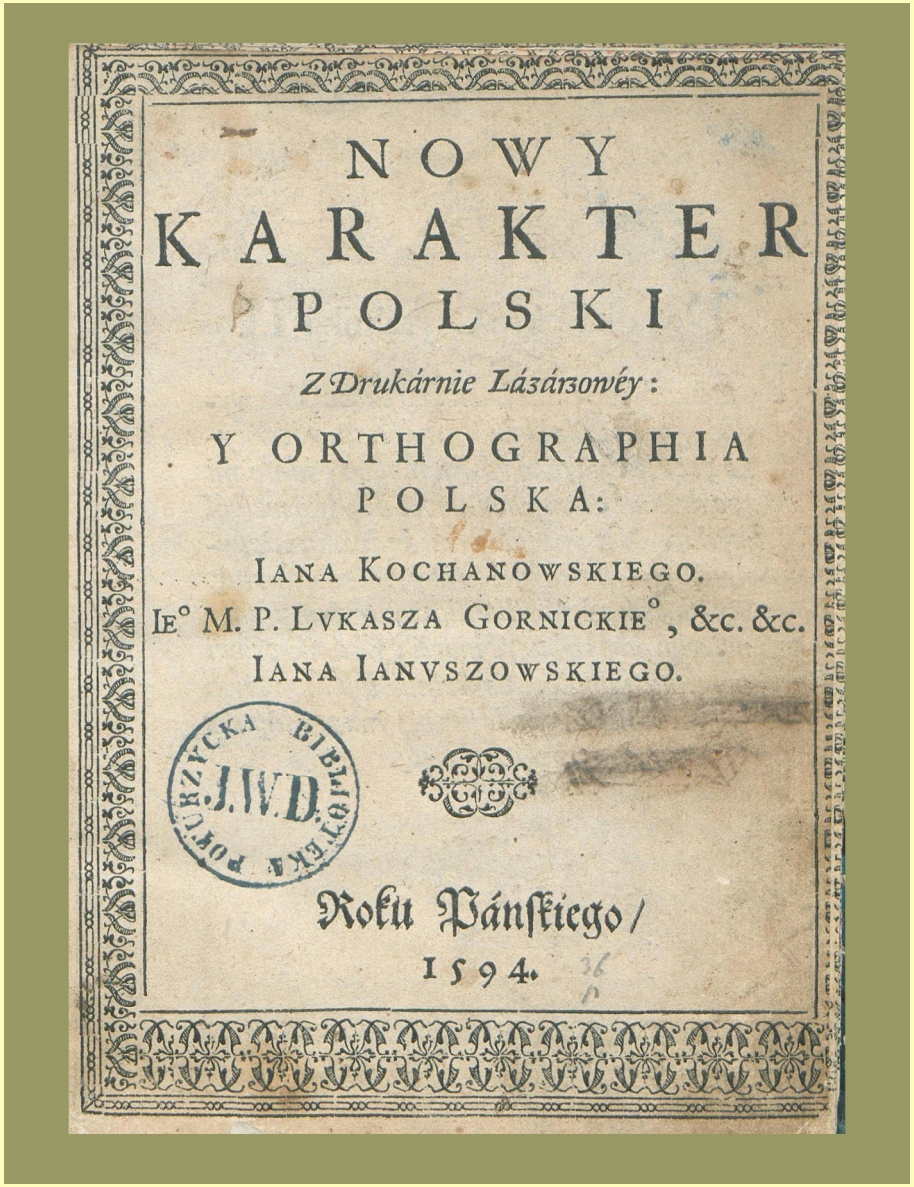
Można przypuszczać, że asyryjski król Assurbanipal, wielki kolekcjoner i miłośnik literatury, miał ambicje stworzenia biblioteki uniwersalnej, która gromadziłaby całą dostępną literaturę ze wszystkich dziedzin wiedzy. W ruinach założonej przezeń biblioteki w Niniwie znaleziono ponad 20 tysięcy tabliczek glinianych zapisanych pismem klinowym. Zbiór obejmuje nie tylko teksty asyryjsko-babilońskie, ale także o wiele od nich starsze dzieła sumeryjskie. Księgozbiór był starannie uporządkowany i opisany, co potwierdzają zachowane fragmenty katalogu. Obecnie ta bezcenna kolekcja przechowywana jest w zbiorach londyńskiego British Museum.

The Book of Kell

ŚREDNIOWIECZE

Wiele skryptoriów klasztornych wypracowało własne szkoły pisarskie (np. szkoła benewencka wywodząca się z klasztoru benedyktynów na Monte Cassino) oraz iluminatorskie. Wybitną rolę w wytwarzaniu ksiąg i propagowaniu kultury piśmienniczej odegrali mnisi iryjscy (irlandzcy) oraz anglosascy. Jednym z najznakomitszych zabytków sztuki książki tamtego okresu jest nieukończony ewangeliarz łaciński znany jako „The Book of Kells", pochodzący z irlandzkiego klasztoru Kells na wyspie Iona, spisany zapewne przez kilku skrybów stosujących różne style i techniki iluminatorskie. Księga jest obecnie przechowywana w Trinity College Library w Dublinie.

NOWY
KARAKTER
POLSKI

Z Drukárnie Lázárowéy:

Y ORTHOGRAPHIA
POLSKA:

IANA KOCHANOWSKIEGO.
IE° M. P. LVKASZA GORNICKIE°, &c. &c.
IANA IANVSZOWSKIEGO.

BIBLIOTEKA PODGÓRZYCKA J.W.D.

Roku Pánskiego/
1594.

Nowy karakter polski

RENESANS

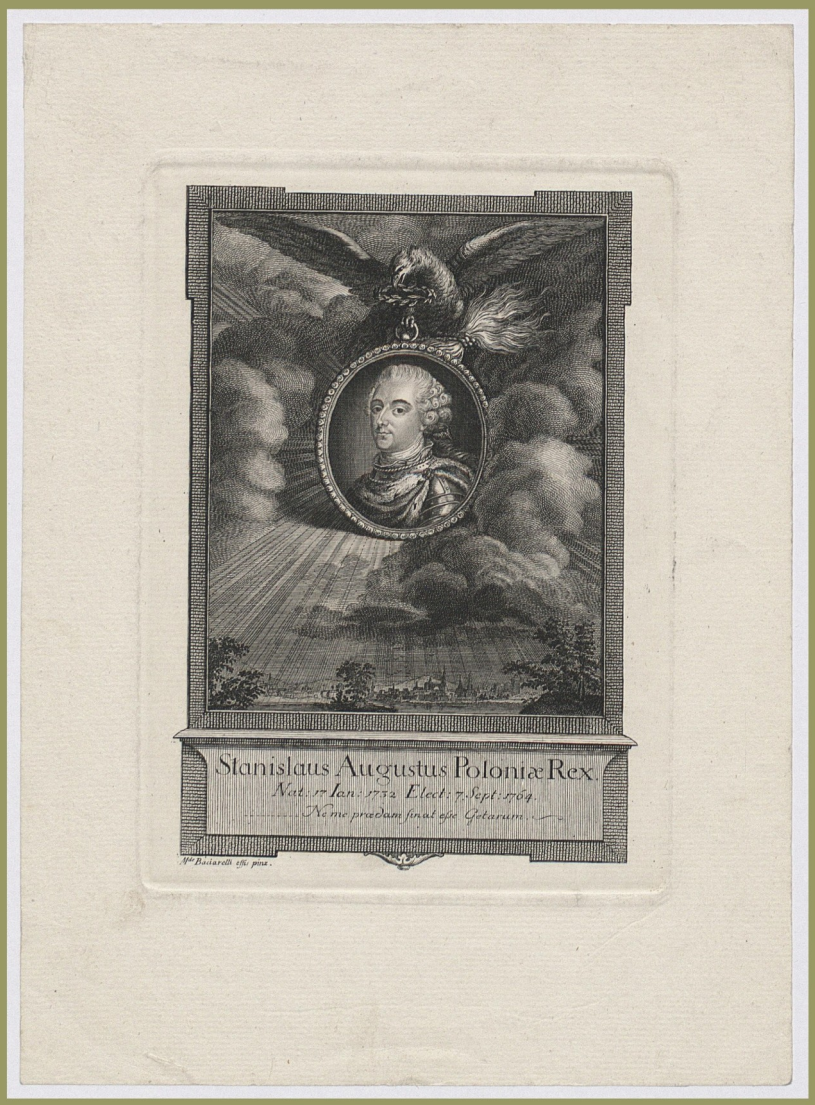
„Nowy karakter polski” to zbiór trzech traktatów o ortografii polskiej autorstwa Jana Kochanowskiego, Łukasza Górnickiego i Jana Januszowskiego. Ten ostatni był drukarzem, tłumaczem, pisarzem, sekretarzem Zygmunta Augusta i Stefana Batorego. Januszowski nie tylko współtworzył „Nowy karakter polski”, ale wydrukował go specjalnie na tę okazję zaprojektowanym przez siebie krojem pisma o takiej samej nazwie jak tytuł książki. Karakter uważany jest za pierwszy oryginalny polski krój pisma drukarskiego. Jego digitalizacji podejmowali się m.in. Artur Frankowski (font „FA Karakter”) i Anna Wieluńska (font „Lazarus”).

Krój pisma Baskerville

BAROK

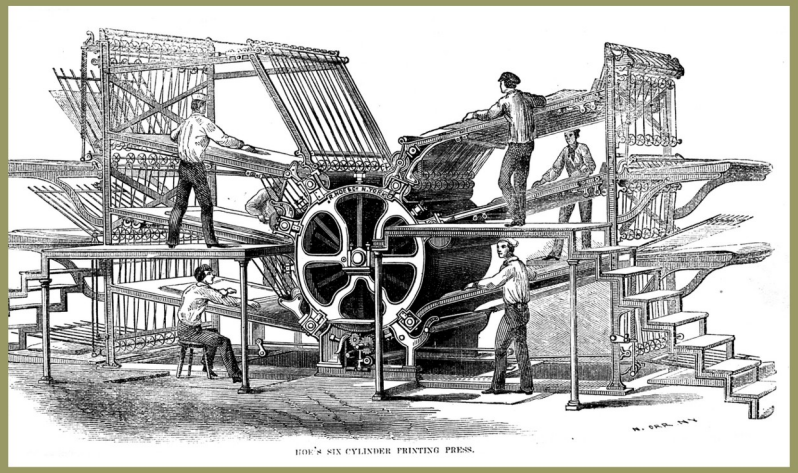
John Baskerville, angielski liternik, grawer i odlewnik czcionek, wynalazca papieru welinowego, jeden z najsłynniejszych i najbardziej innowacyjnych drukarzy europejskich, wydawca Biblii oraz dzieł literatury klasycznej, zaprojektował krój antykwy, wzorowanej na pismach Grandjeana, Shelleya i Caslona, który dzięki swoim walorom estetycznym i funkcjonalnym jest przez typografów często i chętnie używany do dziś. Cyfrowe repliki kroju „Baskerville" figurują w katalogach komercyjnych firm literniczych, są również dostępne w licznych (lepszych lub gorszych) wersjach darmowych, stanowią niegasnącą inspirację dla młodych liternik ów.

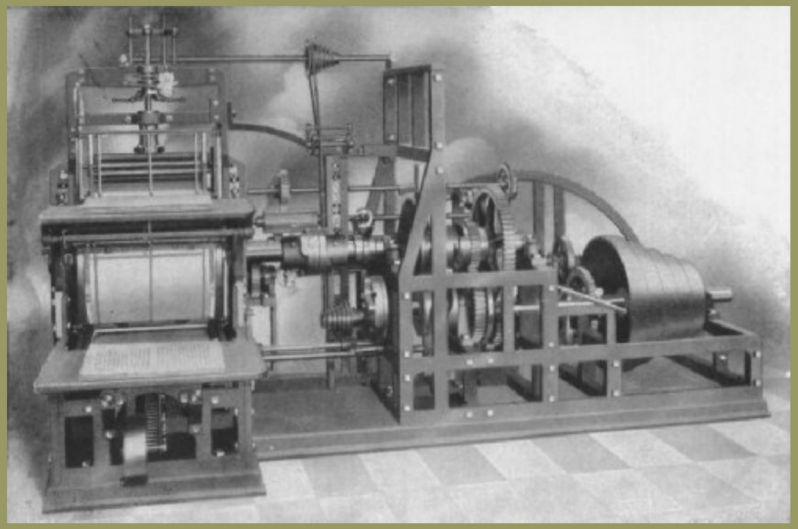

Stanisław August Poniatowski

OŚWIECENIE

Król Stanisław August Poniatowski, jako mecenas kultury, roztoczył swą opiekę między innymi nad wydawcami i księgarzami, czego najlepszym wyrazem było przyznawanie tytułu Typografa Jego Królewskiej Mości, polscy ludzie książki zaś chętnie włączyli się w nurt naprawy Rzeczypospolitej. Centrum kulturalnym kraju stała się Warszawa, dystansując ośrodki krakowski i gdański. Księgarze warszawscy zaczęli stosować nowe formy sprzedaży książek: aukcję i subskrypcję. Książka polska zaczęła zmieniać wygląd. Rezygnowano z wielkich formatów, poprawiła się jakość papieru i farb drukarskich, weszły w użycie nowe kroje pism drukarskich.

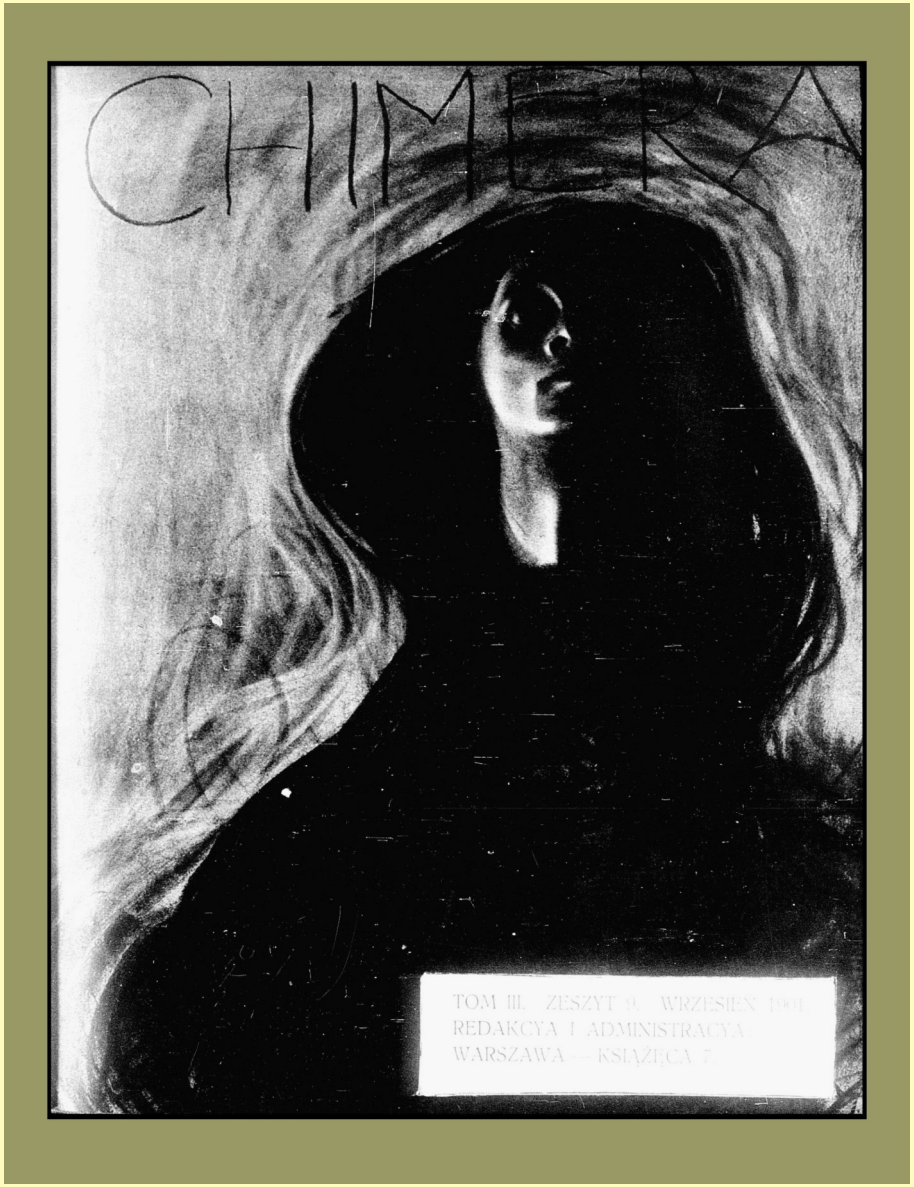

Prasy drukarskie

XIX WIEK

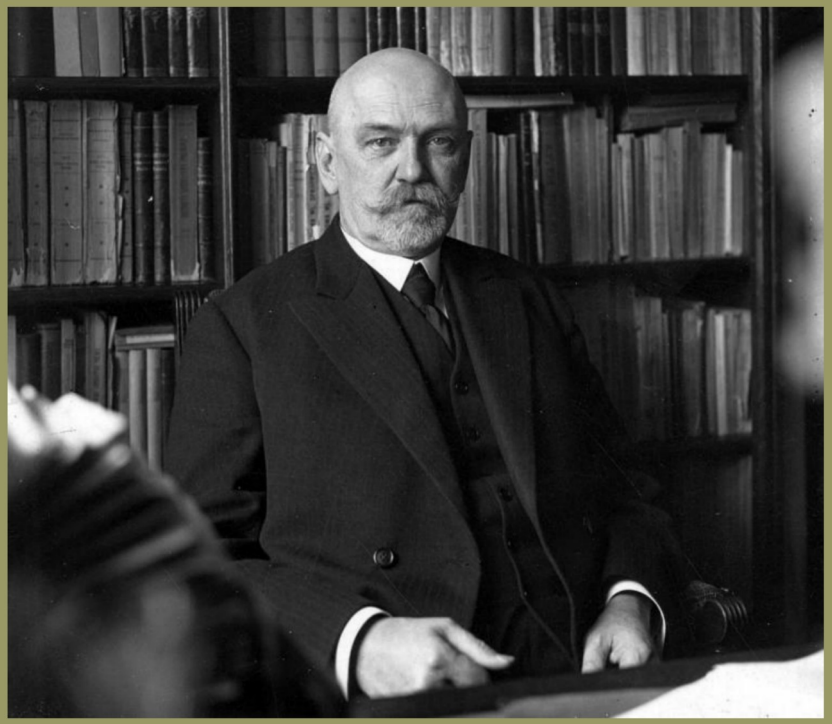
Prasa drukarska Gutenberga była na przestrzeni wieków udoskonalana, ale prawdziwym przełomem było wynalezienie przez Niemca Friedricha Königa prasy pospiesznej, w której fundament wraz z formą drukarską przesuwał się do tyłu i do przodu, a obracający się cylinder dociskał papier do formy drukującej. Kilkadziesiąt lat później w Ameryce opracowano maszynę rotacyjną projektu Augusta Applegatha, która drukowała z formy w kształcie walca na papierze w postaci ciągłej wstęgi przesuwającej się między formą a cylindrem tłoczącym. Maszyna ta, dzięki swojej wydajności, znalazła zastosowanie przede wszystkim w druku gazet i czasopism.

Okładka czasopisma „Chimera”

LATA 1901-1914

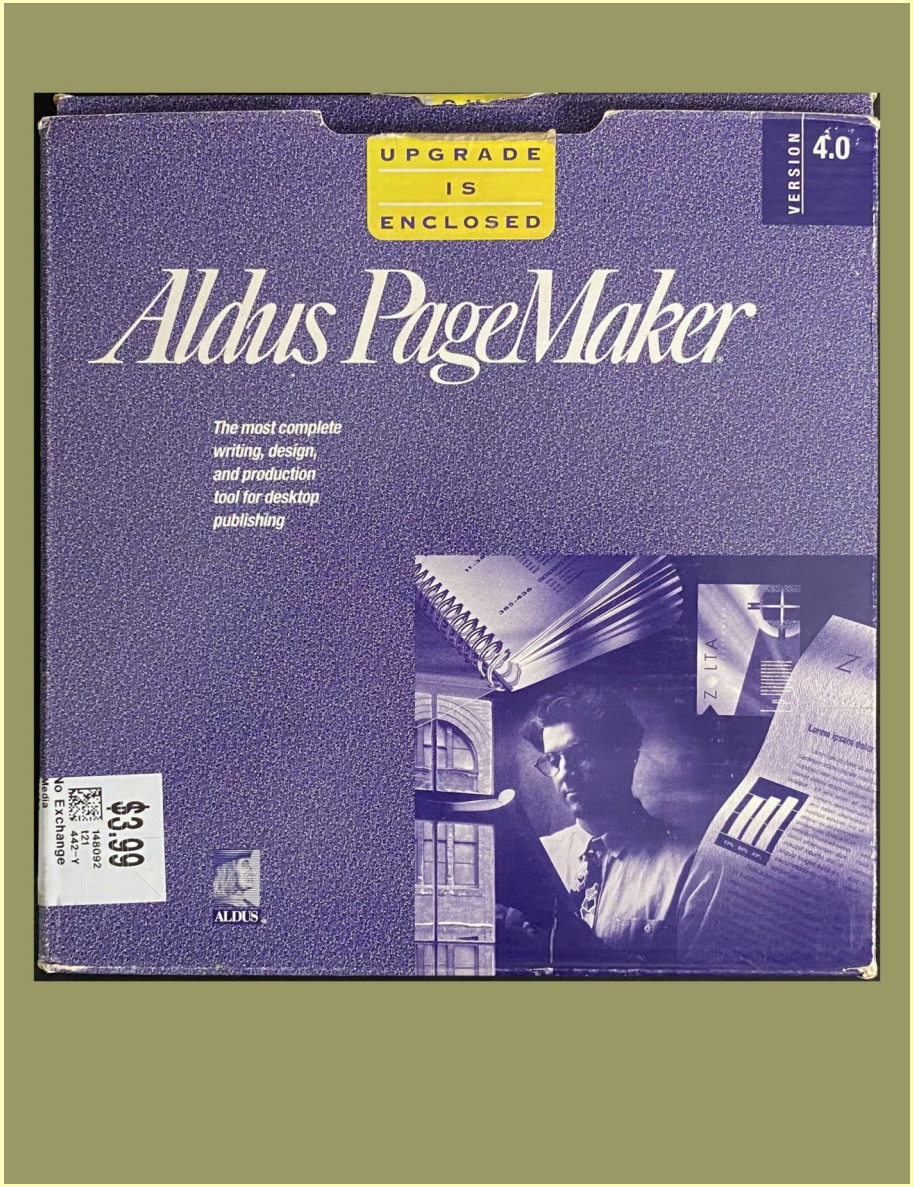
Znakomitą rolę w kształtowaniu gustów literackich polskiego czytelnika odegrało czasopismo „Chimera”, założone przez Zenona „Miriama” Przesmyckiego, ukazujące się przez siedem lat, początkowo jako miesięcznik, potem nieregularnie. W „Chimerze” publikowano teksty czołówki literatów młodopolskich, m.in. Bolesława Leśmiana, Zofii Nałkowskiej, Jana Kasprowicza, Stefana Żeromskiego, Leopolda Staffa, Stanisława Wyspiańskiego i in. W kontekście rosnących nadziei na odzyskanie niepodległości trzeba też wspomnieć o działalności oficyny Jakuba Mortkowicza, który przyczynił się do popularyzacji twórczości Cypriana Kamila Norwida.

Stefan Demby

LATA 1918-1939

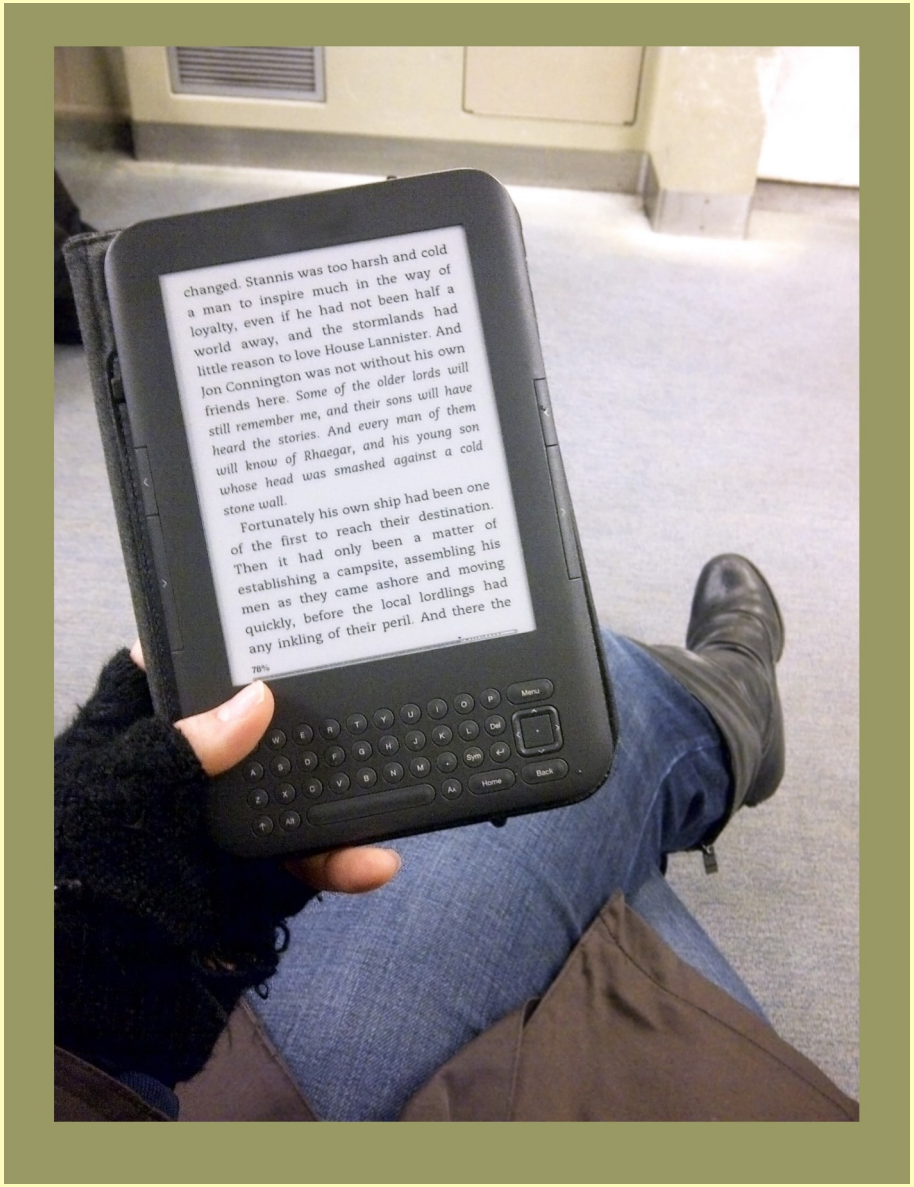
Najważniejszym wydarzeniem tego okresu dziejów książki polskiej było powołanie Biblioteki Narodowej, gromadzącej piśmiennictwo w języku polskim — wydane na terenie Polski oraz Polski dotyczące (polonika). Do obowiązków książnicy wpisano też zadanie prowadzenia systemu polskiej bieżącej bibliografii narodowej. W skład księgozbioru weszły odzyskane od ZSRR ocalałe zbiory biblioteki Załuskich, kolekcje rapperswilskie i batignolskie oraz liczne księgozbiory prywatne. W ciągu zaledwie 11 lat skompletowano zbiór liczący około pół miliona jednostek. Pierwszym dyrektorem Biblioteki Narodowej został Stefan Demby.

Dyskietki oprogramowania Aldus PageMaker

LATA 1945-2000

W relatywnie krótkim okresie dokonały się rewolucyjne przemiany w przemyśle poligraficznym, od powszechnego użycia maszyn mechanicznych (linotypu, monotypu), poprzez urządzenia półautomatyczne, aż do pełnej automatyzacji niemal wszystkich etapów procesu poligraficznego. Decydujący wpływ na ten skok technologiczny miało upowszechnienie sprzętu komputerowego, głównie komputerów osobistych. Powstały pierwsze narzędzia do tzw. „desktop publishing", czyli komputerowego przygotowania tekstu do druku (programy Aldus PageMaker, QuarkXPress). Tworzenie treści na potrzeby internetu spowodowało dalszy rozwój branży.

Czytnik e-booków

XXI WIEK

Doświadczenia w zakresie produkcji i dystrybucji e-booków prowadzą do konkluzji, że elektroniczna forma książki nie jest istotnym zagrożeniem dla jej tradycyjnej postaci. Liczne grono czytelników wciąż preferuje kodeks papierowy, nie tylko ze względów sentymentalnych, z szacunku do tradycji, ale z powodów czysto praktycznych, aby nie narażać się na zbyt częsty kontakt z męczącym wzrok ekranem, aby odpocząć od wszechogarniającej technologii. Trzeba też zauważyć, że elektroniczne książki wcale nie są wiele tańsze od wydań papierowych, co dziwi, choćby z uwagi na minimalne koszty magazynowania i dystrybucji wydań cyfrowych.